

is válnom — ismét csak visszatérek m. évi hasonírányu soraimra, mely alkalommal elmondtam, hogy „a magyarhoni tölgykéregnek határozottan van jövője; különösen akkor, ha Németországgal az általa életbeléptetett vámtetelek és megdrágult vasuti tarifák leszállítása (vagy a mi még kívánatosabb, azok beszüntetése) iránt, kormányunk egyezsége juthat“.

Fájdalom, de úgy látszik, hogy ezen óhajtásom csak „pium desiderium“ marad. Sőt Németországgal való vámegyezményünk sem birván egyáltalán állandósággal, 6 óról 6 óra változhatik. Azt sem tudhatjuk mikor fokozandja Németország vámjait, vagy esetleg mikor fogja nyers terményeink előtt határait egészen elzárni. Már pedig, hogy eféle mostoha és bizonytalan állapot éppen nem képes a vállalkozási kedvet előmozdítani — nem szorul bővebb magyarázatra. Szerencsére becses folyóirata nem lévén politikai lap, keserűvé válható kifakadásaimat szükségkép el kell fojtanom.

Különben is azon veszem észre magamat, hogy ha még tovább folytatnám — az ürügy, mely alatt becses folyóirata hasábjaira tolakodtam — hamissá válnék. Miért is t. Szerkesztő ur szives elnézéseért esedezem. Igérem egyszersmind, hogy kárpótlásul ismét egy teljes évig hevertetem tollamat, az azt nem illető cikkírástól.

Fogadja mélyen tisztelt Szerkesztő ur kiváló tiszteletem nyilvánítását

Schmidl Soma,
kéregtermelő.

Vadászati tárcza.

Az Ung-felvidéki őszi vadászatok és cserkészetek fővadra.

A báránnyelű-foszlányok, melyek a f. évi szeptember hó közepe táján, az ég kék azurját elfödtek, talán oly hatást keltettek bennem, mint a minőt az angol költő-herceg akkor érezhetett, midőn azt mondta, hogy: „köd előttem, köd mögöttem“.

Szeptember 16-ára virradt, midőn ez idén a vadászatokat megkezdettük, de nem emlékszem, hogy e hóban a nap korongja oly bágyadtan és vigasztalanul lövelte volna fáradt sugarait az ungi, tarka színben uszó bérczek lejtőire, mint ez évben.

A trachyt-jelleget legélesebben előtűntető vorocsói tömbre, önkénytelen bánatos érzettel tekintettem föl, midőn az Ung folyó egyik gázlójánál gróf Erdődy György vadásztársaságával a járműről leszállottam, és vizsga szemlét tartva a vidéken, láttam: hogy a hágók zöld bársonyából, a derek viszontagságait megérző és élénken visszatükröző különféle fanemek erősen kitörve, oly színvegyületet mutatnak, melyek a mulandóságot kézzelfoghatólag juttatják eszünkbe. Még annyi időm volt, hogy Moore Tamás kedélyvilágába bele érezve magam, felkiáltok:

»Óh emlékezet! mily halványon
Fested az eltűnt örömet.
A szín, mint esti szívárványon,
Alig ragyog, már elveszett.«

Tovább nem folytathatám, mert az Ung folyó e helyütt medenczét képező lágy hullámain erős evedző csobbanást hallva, s a part túloldalán nyüzsgő vadász- és hajtósereg élénk zaja által merengéséből felébresztve, észrevevém, hogy czélnál vagyunk, és most már dirrigálni kell.

Átkelve, azon kezdém, hogy no jó fiuk „czi bude hvilya?“ (lesz-e kedvező időnk?) — Bizony nagy jó uram, a mult éjjel a Szent-János bogár nagyon fénylett, a falu összes kakas-screglete ma reggel huzamosan és mélán kukorikolt, aztán a reggeli köd is felcsapva, megszállva tartja a „Róna“ havas kupját, sőt még a „Rohot“ is! különben pedig úgy lesz, mint a hogy az Ur-Isten fogja adni! (Tak bude, jak buh daszty.)

A vidékünkbeli oroszoknak ezen általános stereotyp szólama, mondhatnám mindenre kiterjedő „refrain“je vigasztalólag sehogys sem hatott kedélyhangulatomra, hosszan tartó őszi esőzést vártam én is, de ezt elárulni nem akartam, attól tartva, hogy a társaság irányadó része Burns Róbert „A felföldön“ című hangulatos című költeményének első részével talál egyetérteni, és ekkép bucsuzand el:

»Zöld halom, csendes völgy, Isten legyen veled!
Isten veled zord bérez, hóval fejed felett!
Isten veled erdők titkos setét árnya!
Isten veled folyók zúgó hangos árja!«

Egyet gondoltam, és magamban elmondtam, még pedig ma már harmadszor:

»Jövel Homér, fénydús egeddal,
Jövel Te most!«

és egyuttal kikiáltottam, hogy induljunk, mert ma három nagy hajtást kell tennünk.

És neki rugtattunk azon 40 hajlás foku hágók egyikének, a melyek a trachyt-kőzettel bíró bércekben egyáltalában a ritkák közé nem tartozván, nemcsak a hajtók, de a vadászok inait és tüdőjét is egyformán igénybe veszik.

A déli napnak a báránnyelőkön átszűrődött sugarai mindinkább fénytelenül vetődtek a erdős vidékre, s mire kiértünk az erdők lombos sátorából, a hegytömbnek egyik az Ung völgyére kikönyöklő s tisztást képező gorczára, az ég tágas boltozatát őszi borongós mezében találtuk.

De edzett vadászok módjára, reményeinkben nem engedték magunkat elcsüggeszteni, és megkezdők a medvék tanyájául szolgáló hajtások egyikével, folytatók szarvas hajtással és végeztük a nélkül, hogy hajtó s vadász friss csapákon kívül egyebet látott volna.

Az előttem kiötlött utolsó hajtó szava is elhangzott, midőn a gyülekezésre hivogató kürt megharsanva „méla rimeivel“ eszembe juttatja „De Vigny“ örök szép költeményét, és a tanyához közeledtemben önkénytelenül ajkamra adta ezen szakaszát:

»Oh hányszor éjjelig az árnyban maradtam;
S nevettem hangjain, sirtam még gyakrabban;
Ama jóslatos zajt hallván közbe-közbe,
Mely a régi hősök holtát megelőzte.«

A tanya zürzavaros neszéhez mindinkább közeledve, időjósatlaltól ingerelve visszatekinték, és baljóslatulag látám a láthatár körvonalát képező szőlőskei hegyek mögött a vörösre festett felhőkben leáldozni a napot, a mint szemrehányólag visszaintve, mondani látszott nekem:

»Abend Roth,
Morgen Koth!«

E közben a surjányokból felém integető trachyt-szirtcsoportokon villanva tüntek el a borus nap bizonytalan világosságban elenyésző sugarai. Aztán finom kékes ködfátyol borult a környezetemet képező szirttetőre, a belzetek zöld bársonyára kétes alakú árnyak települtek, és a terebélyes bükkök lombjai mind sűrűbbek és setétebbek lettek. Longfellow-val elmondhattam:

»Lejárt a nap; — hull a sötétség
Az éjnek szárnyesapásiból:
Mint barna toll, mely büszke sasnak
— Rőptében — szárnyából kihull.«

De míg én szavalni készültem és az aranybiboros felhő-hullámokban leledző táj szépségein elbáméskodtam, addig a tanya zaja elnémult, s a kürt, melynek utolsó strófája ekként hangzott felém:

»Lovagok lelkei, kikről álmodozám:
A kürtök szavában, ti szóltok-e hozzám?«

szélnek adva elbarangolt . . . s egyszer azon vettem észre magam, hogy nincs figyelmeztetőm többé a gyűlhely hol voltára. Megkettőztetem tehát lépteimet, s $\frac{1}{4}$ órai sportszerű gyalogolás után reá akadok a tanya maradványára, állva: az ungi Nimrod gróf Török József és néhány vadórból. Miután az intézkedéseket a következő napi vadászatra kiadtuk volna, felkaptunk mokány hegyi lovainkra, és a vadászcsapatot ép azon perczben értük utól, midőn azt a Turia völgyébe ereszkedve, egy agancsár barczázása megállította.

Egy-két böffentés hallatszik . . . aztán alig néhány másodpercnyi csörtetés, . . . és ismét csend; a melyre a vadászlázat kapott társaság figyelő állásából kibontakozván, meggyőződik arról, hogy hasztalan lesekedni, mert hisz az éj sötéte célta venni különben sem engedne! És haladunk tovább tapogatózva oly nyaktörő uton, a mely kőgörölyei, vizmosásos mélyedései, és az itt-ott elszórtan jelentkező lépák feneketlen, süppedékes helyeivel a szerencsés leérkezést hihetlenné teszi, és mégis megtörténik az, a mit nem reméltünk, t. i. néhány bukducsoló támolgyásszerű botlás kivételével épen leérünk a sikra, s miután felvidéki paripáinkra felkaptunk volna ismét, uri személyemmel esik meg ép az egyenes völgy talpán, hogy kirugott mokányomról lebillenve, a társaság ijedelmére olyat nyújtóztam a lóösvényen, melyet a Klakotiva patak ökölnyi diói busásan földtek, hogy nemcsak „Megingett bele májam és vesém,“ de meglepetésemben nem is tudva, mi történik velem, a felvidék összes banynyatainak czubakjait véltem a hátamon billentyűzni. No de felocsudtam, és miután éreztem, hogy minden tagom ép, feltápáskodván, nyeregbe vetém magam és mendegéltünk tovább, azonban most már a kiállottt borzalmak után „Homéri kacaj között.“

Ily kalamitások és eredménytelen vadászat után vergődtünk be éjjeli 10 órakor T.-Remetére, az idei vadászatok góczába, és miután Mr. Ducrot-val — gróf Erdődy György ur angol vendégével — Szerednye nedve mellett megismerkedtünk volna, „Gud nájjdel“ — mint a mai nap angol nyelvismereti szerzeményével — a nap fáradalmaitól búcsút vettünk.

Felvirradt a szeptember 17-ike is, tompán hangzó kürtrivalgások között. A hamvas-szürke felhők majdnem kalapunkra ültek, midőn a tegnapi uton fölfelé haladva, az ungi alvidéket uraló „Szinatoria“ nevű téres legelőt és rétet képező belzetre fölértünk.

A kiküldött lesjárók és vadőrök a kitűzött gyülekezőn még nem lévén, mokányomon azon irányban vágtattam, a hol azokkal találkozni véltem. Néhány puskalövésnyi távolban erős rigyetést, majd bőgést hallék három irányban is, mely körülmény meggyőzött arról, hogy a folyás-idő egész erejével megkezdődött. Örömmel hallva minden oldalról a „jelentkezést“, vissza akartam fordulni, de ép ekkor erős füttyentésre ocsudva, láttam, hogy néhány vadőr és lesjáró közeledik. Leszálltam tehát, és a legjobb vadórt felültetvén, egy pár, a kedvező jeleket tolmácsoló sorral az elmaradt vadásztársasághoz lóditottam, intve azt a gyors megérkezésre. Várakozás közben, míg a minden oldalról hallatszó rigyetés és bőgés kéjérzettel töltötte el keblemet, addig erős morajra lettem figyelmes, tekintetemet önkénytelenül is az Ungvár alatt kezdődő — s innen tisztán kivehető — végetlen alföldi sikra vetettem, és . . . majdhogy kőbálványnya nem váltam! A láthatár dél felé kelettől nyugatig feketébe játszó füst-szürke felhőbe volt olyképen beburkolva, hogy a körívben közeledő köd- és felhőgomolyag mitsem engedett megkülönböztetni alant; csipkés szegélyén rendetlen zig-zugos vonalakban, minden másodperczenben megjelent egy-egy villanás, mely az előtért a háttér ellenébe bágyadt világításba helyezte.

Egyszerre váratlanul egy fekete felleg-foszladékba burkolva érezzük magunkat, a melyet egy eget rázó ropogás követ, a környezet homályos megvilágítása mellett, . . . a lábunk alatt elterülő erdőtenger lombosátora felett erős, majd sipító, majd zúgó hangokban váltakozó moraj hallatszik, s a mint közeledik, mind több és több pozdorjává zúzott falombot vág szemünk közé. A rettenetes égi tűneményen — mely vidékünkön szeptember havában a ritkaságok közé tartozik — gyönyörködve, de nyári felöltömre gondolva, mégis borzadva, igazat adok magamban Petőfinek, a ki egy helyen azt mondja:

»Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni veled?
Mily nagy vagy Te! Mentől inkább hallgatsz,
Annál többet, annál szebbet mondasz.»

Azonban nincs idő a gondolkozásra, kiadom a rendeletet: hogy a legközelebbi szénaboglyát hányják szét és rögtönözzenek abból hirtelen kunyhót védelmünkre. Alig készül el a karám, a vihar tombolva tör ki, a hosszú morajtól kísért csattanások, szempillantatig tartó fényártól követve mind gyakoriabbak, a táj félhomályba merül, a fejünk fölött koválygó vészmadarak elrejtőznek, és néhány másodpercnyire halál csönd áll be . . . . utána egy agyrazó roppanás vakító fénytől kísérve, egy fültompító zuhanás, követve oly moraj által mintha az egész föld megrendült volna, ismét csend s azután egy erős szélroham, mely arcunkba dobálja a szétmorzsolt galyakat, és porrá zúzott faleveleket . . . . Közelünkbe széltölcsér van — mondám, fiúk a legbátrabb és legjobb szemmel bíró siessen az előttünk kimeredő dombra, és a mint a félhomály engedi, figyelje meg: vajjon az irányával nem erre tör-e? Ezen elővigyázati óvintézkedés nem volt indokolatlan, mert vidékünkön nem ritkaság, hogy a képződő széltölcsér néhány holdra kiterjedő állapot üstökénél fogva felkapva, a talajból kiszakít, földre teper és a legvastagabb méretekkel bíró törzsekkel is mint laptával bánik el, sokszor erősebb galyakat, sőt ágakat is néhány puska lövésnyire széthordva!

A vadőrök legbátrabbika még alig lehetett fele utján, midőn a pokoli zaj elülve, erős zuhogás keletkezik és kövér esőcseppek szoritanak a rögtönzött gunyhóba; a villámcsapások, dörgések mind ritkábbak lesznek, a köröttem lévő vadőrök és lesjárók hangulata vidámabb lesz az alkonyatszerű homály szürkülődése arányában és remény ébred: hogy még ma hajtás is lehet! E közben a zápor is eláll, és gyülekeznek a vadásztársaság elmaradott tagjai, ki félig, ki egészen átázva, a szerint a mint ideje volt kinek-kinek többé-kevésbé elrejtőznie.

A szó legteljesebb értelmében kupaktanács hivatott egybe és a teendők fölött megindul az eszmecsere, a melynek az a vége: hogy hisz, ha már itt vagyunk nem ülhetünk a sutra, de vadásznunk vagy cserkészniünk kell, akár esik, akár nem!

A határozatot tett követi, de eredménytelenül, mert az eső egész napon át majd permetezve, majd csurogva zajossá teszi az erdő mélyét, és a lombozatról csepegvé, csurogva lehulló víz kitőrésre készteni a vadat, a vadász állását bizonytalanná teszi, a hajtókat pedig a sűrűségekbe behatolni nem engedi!

Két huzamos, untató hajtás után kiötlök vadász és hajtó az erdők sátorából, és vert hadként közeledik az éjjeli tanyához, hogy a nap zajos fáradalmait kiheverje. Az esteli csillag a komor felhőtömegeből ki-ki bujva árasztá bágyadt fényét reánk mire a Szinatoria egy emelkedett helyén felütött sátor tanyánkra érkezünk, a nyüzsgő zajt csönd váltá fel nem sokára s Longfellow szerint:

»Véget ért a lázas nappal
Szenvedélye; s méla halkkal
Szeiid éjjel borula
Hegyre, völgyre, falura.«

A panaszos fuvola hangját tolmácsoló hús csermely mormolása mellett, édes esdés, lankadó vágy árad át a szunyadó vadász szívéen, és az éjhomályban fel-fel villanó hulló csillag szelid fényéből reményt merit a holnapra.

* * *

A holdnak a felhő takarón átszűrődő ezüstös sugára rezeg még a tájon, midőn felharsan a parancsszó „riadj“. És a tábor egyszerre élénkülni kezd, a megviselt fegyverek tisztogattatnak, . . . majd vállra kerülnek a tarisznyák, kézről-kézre adatik a csubolyó is, azután „igazodj“ nélkül megindul a sereg!

Ma a „Gyiravi kameny“-t (lyukaskő) hajtjuk, és fennhangon nyilvánul a remény: hogy ha medve nem is lesz, de rőt- és sörtevad bizonynyal golyó elé kerül.

Rövid tanácskozás után, egy a fővölgyre hajló gorcz élén eláll a lövész sor, az erre torokló mély, egy-két függélyesen benyuló kisebb gerincz által megszagattott te Bret pedig körül fogja a hajtósereg és csöndben megindul. — A fölrebbentett szárnyasok ijedt zajába csak a koczkások monoton hangja vegyül, . . . egyszerre egy hatalmas torok elkiáltja, hogy „Oleny“ (szarvas) és a hajtóvonal egetverő zajban tör ki, — és bosszantja a füldobokot mindaddig, míg egy erős dördülés túl nem dörgi a hajtók zaját! — Nehány másodpercig tartó csönd lesz, — ezután még egy „pak“ hallatszik és utána ismét egy az előbbinél erősebb durranás. — A hajtás még tart, de már felülről teli torokkal kiabálják „lezsity, lezsity“ (fekszik, fekszik) és megbomlik a példás rend, lövész és hajtóvonal kuszáltan, fegyelem nélkül rohan a lövés színhelyére: hogy lássa mi van „térítéken“?

A lankadt tagok megelevenednek, — a bágyadt szemek föl-villannak, a süveg mögé észrevétlenül örömszöld kerül — és kéjérettel álljuk körül a zsákmányt, mely egy hatalmas tizenkettős koronás szarvasból áll.

A nap hőse gróf Török József, ki egy álltában leterítette a szarvast, s a másik csőből egy gyönyörű kanira célzott, de eredménytelenül, mert az csütörtököt mondott; a második dördülés „Kegylövés“ volt, nehogy az összeroskadt vergődő életerős agancsár csülökre kapjon.

A diadal mámorában észre se vesszük, hogy a már az első lövés után megeredt eső mind kiméletlenebb lesz, — elannyira, hogy délfelé tökéletes, hosszantartó záporrá minősül.

A siker bizonytalansága a sátrak összeszedését és a levonulást annál inkább javalja, mert szombat van épen, — és „ma estve van vége, a heti dolognak“ — vasárnap pedig a buzgó oroszország hajtó szolgálata nem vállalkozik.

Dictum, factum . . . . felszedőzködünk és a délutáni órákban kizsigerelt zsákmányunkkal bevonulunk táborozásunk főhelyére T.-Remetére. És miután ma estvére becses vendéget, gróf Széchenyi Béla nagy hazánkiát várjuk, a megdermedt gémet retesz mögé tesszük, nehogy valami négykézlábu megcsunditsa.

Az esti órákban csakugyan megjő a várt vendég és most már ünnepélyes világitás mellett ejtetik meg a szemle, mely következő látellellettel végződik. Az agancs két túlke teljesen szabályos, a szem, jég, középág, valamint a koronát képező három felső ág egyenletes növési. A koszoru, gyöngyök és rovátkok azonban gyengén vannak kifejlődve, ezt különben itt a Beszkidekben levő gémelek agancsain igen gyakran tapasztaljuk. — Testhossza: a neszelőtől a hallatóig 2.30 méter, magassága 1.50 méter. — A begy duzzadozó állapotban, levén a folyáridő kezdete, — a béltelek és csülkök szabályosan és arányosan kifejlettek. — Testsúlya: zsigerelt állapotban 240 kilo, — tekintélyes súly, ha meggondoljuk, hogy Liebich a Némethonban előforduló gémelek súlymaximumát 400 bécsi fontra teszi.

A látellelet fölvétele után az elejtő gróf Török Józsefnek átadatik, mint diadaljelvény a szarvas gyöngy-éke (Gräne, Grandel) és ezzel a vadászat első része be van fejezve.

És most, mielőtt a második rész leírását adnám, legyen szabad a sok „exotikus“ és talán excentrikusnak is „látszó kifejezésért engedelmet kérem, azon észrevétellel, hogy azok egyikét sem én faragtam, hanem vettem azokat a magyar irodalom két vadász-műszótárából. E két műszótár tanulmányozását különösen Zsiga és Nyulassy Farkas barátainnak ajánlom, a kik valódi vadászoknak tartják magukat és ez lehet is, de hogy a vadászattant rosszul adták elő, azt bizonyítja a többi között, az is, hogy tanítványaik még az agancságszámát sem tudták megállapítani egy alkalommal előttem. Így történhetett aztán meg a koronaherczeg ő fensége vadászatain is a Marmarosban, hogy egy úr vadászkalandját ekként adta elő „Wie ich den Hirschen erschossen habe, ist er auf die vorderen Füsse gefallen.“ Ő fensége kedélyesen azt kérde a mesélőtől: „no und auf die hinteren Füsse ist er nicht gefallen?“ Persze, hogy csak a jó vadászok vették észre, hogy ő felsége különbséget kívánt tenni a láb és csülök között.

A vadásznyelvről sok nézet volt, van és lesz, de bármelyik legyen is a helyes, annyi áll, hogy az erdésznek különösebben akkor kötelessége a vadásznyelvet birni, ha kenyéradó ura szenvedélyes vadász.

Nálunk a vadászat sport és szabályszerűen most kezd üzetni, hiba lenne tehát, ha mi erdészek elmaradva, a „Kocza és lesipuskás“ jelleget nyernők el!

Rónai Antal.

A rómaiak által felhasznált tölgy- és veres-fenyőfák tartóssága.

Közli: Geisinger József, m. kir. erdész.

A római birodalom egy dicsteljes korszakára térek vissza e sorokkal, mert tárgyául Traján hidjának famaradványait választottam, mi okból tettem azt? talán hogy a caesar optimus, vagy Decebal hőstetteiről beszéljek? nem! . . . czélom „a tölgy és vörös fenyőfák tartósságának“ bizonyítása, kiindulásom ehez, tizennyolcz év előtt az ogradenai erdészetben